

Η μοναδική πηγή νέων στούς σοβιετικούς, που δεν γράφεται κάτω από τις επιταγές και τις εντολές του κόμματος, είναι ένα δελτίο χτυπημένο στη γραφομηχανή τὸ Σαμιζντάντ. Κυκλοφορεί χέρι με χέρι. Σὲ ἐλεύθερη μετάφραση Σαμιζντάντ σημαίνει Χρονικό τῶν τρεχόντων γεγονότων. Είναι χαρακτηριστικό τῆς «ἐλευθερίας» που κυριαρχεῖ στήν παγωμένη στέππα. Τὰ κείμενα που ἀκολουθοῦν εἶναι δὴλα Σαμιζντάντ

Ὁ Ἀλέξανδρος Σολζενίτσιν τὸν Μάρτιο τοῦ '67 ἔστειλε στὸ 4ο συνέδριο τῆς Ἑνώσεως Σοβιετικῶν Συγγραφέων ἕνα γράμμα. Τὸ γράμμα αὐτὸ κατόπιν κυκλοφόρησε σὲ ἐκδόση Σαμιζντάντ. Δημοσιεύουμε μερικὰ χαρακτηριστικά του ἀποσπάσματα.

... Ἡ λογοκρισία, που δὲν προβλέπεται ἀπὸ τὸ σύνταγμα καὶ κατὰ συνέπεια εἶναι παράνομη, ἐπιβάλλει τὸ ζυγὸ τῆς στήν λογοτεχνία. Δίνει σὲ πρόσωπα χωρὶς παιδεία τὴν δυνατότητα νὰ παίρνουν μέτρα αὐθαίρετα κατὰ τῶν συγγραφέων. Ἡ λογοκρισία, αὐτὴ ἢ ἐπιδίωξη τοῦ μεσαίωνα, πέτυχε νὰ ζεῖ μέχρι τὸν 21ο αἰῶνα...

Δὲν ἀναγνωρίζουν στούς συγγραφεῖς μας τὸ δικαίωμα νὰ ἐκθέτουν τίς κρίσεις του πάνω στὸν ἠθικὸ κόσμο τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς κοινωνίας, νὰ φωτίζουν μὲ τὸν τρόπο τους τὰ κοινωνικά προβλήματα ἢ τὴν κοινωνικὴ ἐμπειρία, που ἡ χώρα μας ἔζησε τόσο βαθιά.

Οἱ ἐτικέτες τῆς λογοκρισίας «ἰδεολογικὰ ἐπικίνδυνο ἢ ἐσφαλμένο» δὲν ἀντέχουν στὸ χρόνο. Περνοῦν καὶ ἀλλάζουν κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τους. Τὸν ἴδιο τὸν Ντοστογιέφσκι, δόξα τῆς παγκόσμιας λογοτεχνίας, γιὰ ἀρκετὸ καιρὸ δὲν μποροῦσε κανεὶς νὰ τὸν ἐκδώσει. Ἀκόμα καὶ σήμερα δὲν τὸν δημοσιεύουν δλόκληρο. Ἔχε ἀποκλειστεί ἀπὸ τὰ σχολικὰ προγράμματα. Ἐπὶ πόσο καιρὸ δὲν θεωροῦσαν τὸν Ἑσλιν «ἀντεπαναστάτη». Καὶ δὲν τιμωρήθηκαν ἄνθρωποι μὲ φυλακὴ γιὰτὶ κατεῖχαν διβλία του; Ὁ Μαγιακόφσκι δὲν ἦταν «ἀναρχικός, πολιτικὸς Χούλιγκαν»;

Ἡ πρώτη καὶ ταπεινὴ δημοσίευση τῆς λαμπρῆς Τσβετάεβα, πρὶν ἀπὸ 10 χρόνια εἶχε θεωρηθεῖ «χονδροειδῆς πολιτικὴ πλάνη». Μὲ καθυστέρηση 20 ἢ τριάντα ἐτῶν μᾶς ἀποδόθηκε ὁ Μπουνίν, ὁ Μπουλγκάκωφ, ὁ Πλατόνωφ. Τὸ ἴδιο θὰ γίνεῖ καὶ μὲ ἄλλους, μὲ σημερινούς. Γιὰ χρόνια δὲν τολμοῦσαμε νὰ προφέρουμε δυ-

Ἡ πρώτη καὶ ταπεινὴ δημοσίευση τῆς λαμπρῆς Τσβετάϊσβα, πρὶν ἀπὸ 10 χρόνια εἶχε θεωρηθεῖ «χονδροειδῆς πολιτικὴ πλάνη». Μὲ καθυστέρηση 20 ἢ τριάντα ἐτῶν μᾶς ἀποδόθηκε ὁ Μπουνίν, ὁ Μπουλγκάκωφ, ὁ Πλατόνωφ. Τὸ ἴδιο θὰ γίνῃ καὶ μὲ ἄλλους, μὲ σημερινούς. Γιὰ χρόνια δὲν τολμούσαμε νὰ προφέρουμε δυνατὰ τὸ ὄνομα τοῦ Πάστερνακ. Μά, νὰ ποῦ πέθανε. Τώρα τὰ βιβλία του ἐκδίδονται καὶ οἱ στίχοι του μνημονεύονται στὶς τελετές. Στὴν πραγματικότητά ἐπιβραβεύονται τὰ λόγια τοῦ Τοῦσκιν «δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἀγαποῦν παρὰ μόνο νεκρούς».

...Ἡ λογοτεχνία δὲν μπορεῖ νὰ ἀναπτυχτεῖ ἀνάμεσα στὸ «ἐπιτρέπεται» καὶ στὸ «ἀπαγορεύεται». Μιὰ λογοτεχνία, ποῦ δὲν εἶναι ὁ ἀέρας ποῦ ἀναπνέει ἡ σύγχρονη κοινωνία, ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ μεταδώσει τὸν πόνο καὶ τὰ δάκρυά της, ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ σταθεῖ σὲ ἐπιφυλακὴ κατὰ τῶν ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν κινδύνων, δὲν ἀξίζει τὸ ὄνομα τῆς λογοτεχνίας, δὲν ἀξίζει παρὰ τὸν χαρακτηρισμὸ «μακιγιάζ». Μια τέτοια λογοτεχνία χάνει τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ της. Τὰ βιβλία της δὲν ἀξίζει νὰ διαβάζονται.

Ἀπρίλης 1970. Στὸ γραφεῖο τοῦ Κόμματος στὸ Λένινγκραντ. Γραμματέας τοῦ Κόμματος Μεντβέντεβ: Τὰ ἐπιστημονικά σας ἐπιτεύγματα εἶναι ὅλα ἐν τάξει καὶ καλά. Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ συλλογὴ ἀντι-Σοβιετικῆς φιλολογίας.

Μαθηματικὸς Ρέβολτ Πιμένοβ: Δὲν ὑπῆρχε οὔτε μιὰ γραμμὴ σ' αὐτὴ ποῦ νὰ ὑπονομεύει τὴν Σοβιετικὴ ἐξουσία.

Μ.: Μήπως νομίζετε ὅτι θ' ἀφίσουμε τὸν κάθένα νὰ γράφει ὅτι τοῦ ἀρέσει; Αὐτὸ δὲν

θά γίνει ποτέ. 'Ακόμα έχουμε άρκετή δύναμη για να μην αφήνουμε τους ανθρώπους να κάνουν πράξεις που θα μας βλάψουν. Δεν θα υπάρξει ποτέ καμιά παραχώρηση στην σφαίρα της ιδεολογίας!

Σαμζεντάντ Νο 15

ΜΙΑ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑ ΓΚΕ ΜΠΕ του Πάβελ Λιτόβωφ.

Θεωρώ καθήκον μου, να μεταφέρω στην κοινή γνώμη τα παρακάτω γεγονότα : Στις 26 Σεπτεμβρίου '67 με κάλεσε στην συνεδρίαση της άσφαλείας ο υπάλληλος της ΚΑ Γκέ Μπέ Γκότσιπφ. Η συζήτηση έγινε με παρουσία και άλλου υπαλλήλου, του οποίου δεν γνωρίζω το όνομα.

Γκότσιπφ: 'Επιληροφορήθημεν ότι μία ομάδα ατόμων και ίσως προτίθεστε να συντάξετε και να διανείμετε ένα άπολογισμό της τελευταίας δίκης του... και των συνεργατών του. Σας προειδοποιώ ότι αν το κάνετε θα επιστρέψετε έναντιόν σας ποινική εύθνηση.

'Εγώ: "Όποιος κι' είναι οι προθέσεις μου δεν βλέπω πού υπάρχει ο εγκληματικός χαρακτήρας μιας τέτοιας πράξης, σύμφωνα με τον ποινικό νόμο.

Γκότσιπφ: Σε αυτό θα αποφανθεί το δικαστήριο. 'Αλλά εμείς επιθυμούμε μόνον να σας προειδοποιήσουμε, ότι εάν ένας τέτοιος άπολογισμός διανεμηθεί στην Μόσχα ή σε άλλες πόλεις ή φθάσει εις το εξωτερικό, θα πρέπει να λογοδοτήσετε.

'Εγώ: Γνωρίζω καλά τους νόμους και δεν μπορώ να δω ή σύνταξη ενός τέτοιου έγγραφου πού νόμο παραβαίνει.

Γκότσιπφ: Πρόκειται δικ' το άρθρο 19—1, διαβάζετε τον ποινικό κώδικα.

'Εγώ: Γνωρίζω καλά το σχετικό βιβλίο. 'Απορά τις συκοφαντίες που δυσφημούν το πολιτικό και κοινωνικό Σοβιετικό καθεστώς. Πώς όμως μπορεί να θεωρηθεί συκοφαντία το γεγονός τού να δοθούν τα πρακτικά μιας ύπαιθρους δεδικασμένης σε Σοβιετικό δικαστήριο.

Σαμζεντάντ

Φωτογράφιες

Γκότσιπφ: 'Ο χουλιγκανισμός υπάρχει μέσα εις την παράδοση της Δημοσίας Τάξεως.

'Εγώ: Δηλαδή μια οποιαδήποτε παράδοση δημοσίας τάξεως είναι χούλιγκαν.

Γκότσιπφ: Δεν είσθε παιδί, καταλαβαίνετε, καλά τί γίνεται και μπορείτε ν' αποφύγετε αυτές τις ιστορίες.

'Εγώ: 'Αλλά ακόμα δεν μου εξηγήσατε για τί οι πράξεις μου είναι επικίνδυνες και νομικά κολάσιμες.

Γκότσιπφ: Καταλαβαίνετε πολύ καλά ότι κάτι τέτοιο, μπορεί να χρησιμοποιηθή από τους ιδεολογικούς εχθρούς μας, μάλιστα παραμονές των επετείων των πενήντα χρόνων.

'Εγώ: 'Αλλά δεν γνωρίζω κανένα νόμο πού θεωρεί άδικημα την διάδοση έγγραφου, πού δεν είναι άπόρηχο, με την δικαιολογία ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί για κάποιο σκοπό.

Γκότσιπφ: 'Εμείς σας προειδοποιώ και στο δικαστήριο άνήκει να θεμελιώσει την έννοχή σας.

'Εγώ: Θα την θεμελιώσει εάν άμφισβάλλω. Αυτό είναι φανερό, αν λάβουμε υπ' όψη την δίκη Μπουκόβσκι. Και ο φίλος μου 'Αλέξανδρος Γκένιμασουργκ είναι στη φυλακή για πράξεις σχετικές μ' αυτές πού με προειδοποιείτε...

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ: "Η κατηγορηματική επιταγή.

Τό 1948 ύπήρχε μωροσπίνακας άπαγορευμένων εργασιών.

Στην εποχή μας προτιμούνται οι προφορικές άπαγορεύσεις και όσο υπάρχει αυτή ή «κρατούσα γνώμη» οι εργασίες αυτές δεν επιτρέπεται να επανακουσταθούν. Είναι άδύνατο να επανακουσταθεί άπαγορευμένη εργασία καθ' όσο θα υπάρχει «κρατούσα γνώμη» — όποιου και άν είναι...

Ποιός είχε πρώτος αυτή τή γνώμη πού ήταν άρκετή να έκτοπίσει τον Σολζενίτσιν από την "Ένωση Συγγραφέων, δεν κατάφερα άκόμη να τό γνωρίσω...

Φαινομενικά ή ίδια γνώμη ήταν πού εμπόδιζε τους συντρόφους μου να δουν τή ταινία... ANDREI BURLIOV.

Εγώ: Γνωρίζω καλά το σχετικό άρθρο. Άποψη τις συκοφαντίες που διασημούν το πολιτικό και κοινωνικό Σοβιετικό καθεστώς. Πώς όμως μπορεί να θεωρηθεί συκοφαντία το γεγονός τού να δοθούν τα πρακτικά μιας απόθεσης δεδικασμένης σε Σοβιετικό Δικαστήριο.

Γκόστιαρ: Άλλά σεις θα νοθεύσετε τα γεγονότα, ή θα συκοφαντήσετε το δικαστήριο.

Εγώ: Άντι να δημιουργείτε αυτή την ασυκοπή σφήτηση, καλλίτερα θα κάνατε να δημοσιεύατε μόνοι σας, τα πρακτικά αυτής της δίκης, και θα δάχατε έτσι τέλος στους θορόβους που ακούγονται στην Μόσχα. Μια γνωστή μου, χθές, μου έλεγε τόσες ανοησίες πάνω σ' αυτό το θέμα που μου ήταν αδύνατο να την ακούσω.

Γκόστιαρ: Μά γιατί να το δημοσιεύσετε. Πρόκειται δια μίαν τρέχουσαν υπόθεση παραβάσεως της δημοσίας τάξεως.

Εγώ: Ένας άκρως λόγος για να πληροφορηθεί ο καθένας ότι πρόκειται για πραγματικά για μια συνησιωμένη υπόθεση.

Γκόστιαρ: Όλες οι πληροφορίες οι οποίες άφορουν την υπόθεση αυτή έχουν δοθεί εις τὸ φύλλο τῆς 4ης Σεπτεμβρίου, τρέχοντος έτους τῆς Βεταίρναγια Μόσχα.

Εγώ: Πρώτα απ' όλα έχει οι πληροφορίες μειώθηκαν έτσι ώστε, ο άναγνώστης που δεν έχει ακούσει γι' αυτή την υπόθεση, δεν καταλαβαίνει τίποτε. Άκόμα αυτές οι πληροφορίες είναι φειδωλές και συκοφαντικές έτσι που θάπρεπε να συλληφθεί ο άρχισυντάκτης ή ο πληροφοριοδότης.

Γκόστιαρ: Οι πληροφορίες είναι άκριβεις. Να το λάβετε ως δεδομένο.

Εγώ: Γράφτηκε ότι ο Μπουκόβσκι παραδέχτηκε την ένοχότη του, ενώ εγώ ξέρω με βεβαιότητα τὸ αντίθετο.

Γκόστιαρ: Τι σημασία έχει άν δηλοήγγισε

A. Armatzha

(Σ.Σ.: Τσαρλόφφωφ)

ή όχι, τὸ δικαστήριο τὸν έκρινε ένοχο, άρα είναι.

Εγώ: Άν μιλά αυτή τή στιγμή για τήν άπόφαση του δικαστηρίου, άλλωστε ή εφημερίδα δεν τήν αναφέρει. Γράφει μόνο για δημολογίες ένοχῆς του κατηγορουμένου. Αυτό είναι μια έννοια νομική. Η εφημερίδα άκόμα γράφει ότι ο Μπουκόβσκι είχε κάνει ένέργειες χουλιγκανισμού, άντικοινωνικές. Όπως και να κρύνουν τις πράξεις του, δεν μπορούν να τις χαρακτηρίσουν χουλιγκανισμό.

Παιός είχε πρώτος αυτή τή γνώμη ήταν αρκετή να έκτοπίσει τὸν Σολτζενίταιν από τήν Ένωσιον Συγγραφέων, δέν κατάφερα άκόμη να τὸ γνωρίσω...

Φαινομενικά ή ίδια γνώμη ήταν που έμπόδισε τὸς συντρόφους μου να δουν τή ταινία του Ταρούβσκι «ANDREI RUBILOV», που πουλήθηκε στο έξωτερικό και προσωπικά είχα τήν εύχρηστίση να τή δὸ ανάμεσα σε γοητευτικούς Παριζιάνους. Προφανώς ήταν ή ίδια γνώμη που έμπόδισε τή δημοσίευση του έργου του Σολτζενίταιν «CANCER WARD» που είχε ήδη τυπωθεί για τὸ Νόβου Μίρ...

Έξυγγεϊστε μου, παρακαλώ, γιατί άνθρωποι άνίκανοι έχουν τή τελευταία λέξη στη τέχνη και τή φιλολογία μας. Γιατί τὸς δόθηκε τὸ δικαίωμα να διασημούν τή τέχνη μας στα μάτια του λαού μας;

Κάθε άνθρωπος πρέπει νάχει τὸ δικαίωμα να σκέφτεται άφοβα και ανεξάρτητα και να εκφράζει τή γνώμη του για ότι ξέρε: για ότι έχει: ο ίδιος προσωπικά σκέφτει, για τις εμπειρίες του και όχι απλά να εκφράζει σε διάφορες μικρές παραλλαγές τή γνώμη που τὸς έχει σερβίρισται.

Τελικά θα φθάσουμε σ' ένα επανασημασμένο χωρίς καμμά έτοιμότητα και δίχως νάχουμε διορθωθεί.

Ξέρω ότι μετά τὸ γράμμα μου θα υπάρξει άναμφισβήτητη και για μένα μια «γνώμη», αλλά δὸ τή φοβάμαι. Άέω άνοιχτά ότι σκέφτομαι. Ένα ταλέντο που γι' αυτό εμιαστε περιήφανοι δεν πρέπει να υποτάσσεται στις προσβολές του παρελθόντος...

(Άπό ένα άνοιχτό γράμμα του MSTISLAV ROSTROPOVICH στις εφημερίδες τῆς Μόσχας που καμμά άπ' αυτές δὸ τὸ δημοσιεύσει).